

MAGYAR AFRIKA TÁRSASÁG
AFRICAN-HUNGARIAN UNION

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR
AHU HUNGARIAN AFRICA-KNOWLEDGE DATABASE

FÁZSY, Anikó

Mor-Zamba tanulóévei / Mor-Zamba's Learning Years

Eredeti közlés/Original publication:

Nagyvilág, 1982, 27. évf., 2. szám, 295–296. old.

Elektronikus újraközlés/Electronic republication:

AHU MAGYAR AFRIKA-TUDÁS TÁR – 000.003.598

Dátum/Date: 2019. május / May

filename: fazsy_1982_recMongoBeti

Az elektronikus újraközlést előkészítette

/The electronic republication prepared by:

B. WALLNER, Erika és/and BIERNACZKY, Szilárd

Hivatkozás erre a dokumentumra/Cite this document

FÁZSY, Anikó: Mor-Zamba tanulóévei / Mor-Zamba's Learning Years,
AHU MATT, 2019, **pp. 1–5. old.**, No. 000.003.598, <http://afrikatudastar.hu>

Eredeti forrás megtalálható/The original source is available:

Közkönyvtárakban / In public libraries

Megjegyzés / Note:

ellenőrzött és szerkesztett szöveg / controlled and edited text

Kulcsszavak/Key words

magyar Afrika-kutatás, könyvismertetés (Mongo Beti: *Remember Ruben*,
Heinemann, London, 1980)

African research in Hungary, book review (Mongo Beti: *Remember Ruben*,
Heinemann, London, 1980)

AZ ELSŐ MAGYAR, SZABAD FELHASZNÁLÁSÚ, ELEKTRONIKUS,
ÁGAZATI SZAKMAI KÖNYV-, TANULMÁNY-, CIKK- DOKUMEN-

TUM- és ADAT-TÁR/THE FIRST HUNGARIAN FREE ELECTRONIC
SECTORAL PROFESSIONAL DATABASE FOR BOOKS, STUDIES,
COMMUNICATIONS, DOCUMENTS AND INFORMATIONS

* magyar és idegen – angol, francia, német, orosz, spanyol, olasz és szükség szerint más – nyelveken készült publikációk elektronikus könyvtára/
writings in Hungarian and foreign – English, French, German, Russian, Spanish, Italian and other – languages

* az adattárban elhelyezett tartalmak szabad megközelítésűek, de olvasásuk vagy letöltésük regisztrációhoz kötött/the materials in the database are free but access or downloading are subject to registration

* Az Afrikai Magyar Egyesület non-profit civil szervezet, amely az oktatók, kutatók, diákok és érdeklődők számára hozta létre ezt az elektronikus adattári szolgáltatását, amelynek célja kettős, mindenekelőtt sokoldalú és gazdag anyagú ismeretekkel elősegíteni a magyar afrikanisztikai kutatásokat, illetve ismeret-igényt, másrészt feltárni az afrikai témájú hazai publikációs tevékenységet teljes dimenziójában a kezdetektől máig./The African-Hungarian Union is a non-profit organisation that has created this electronic database for lecturers, researchers, students and for those interested. The purpose of this database is twofold; on the one hand, we want to enrich the research of Hungarian Africa studies with versatile and plentiful information, on the other hand, we are planning to discover Hungarian publications with African themes in its entirety from the beginning until the present day.

MOR-ZAMBA TANULÓÉVEI

Mongo Beti: *Remember Ruben*, Heinemann, London, 1980.

FÁZSY, Anikó

Nagyvilág, 1982, 27. évf., 2. szám, 295–296. old.

A kameruni regényíró, Mongo Beti, akárcsak európai elődei, Goethe, Balzac, Stendhal, Flaubert, útnak indít egy fiatalembert, akinek a korb, társadalomba beágyazott sorsa az *ott* és *akkor* megvalósulható élet pontos koordináták szerint rögzíthető változata.

Mor-Zamba, Beti hőse is elveszti illúzióit személyisége megvalósulása közben. De ő – s ebben Wilhelm Meisterhez hasonlít –, jóllehet a valósággal szemben, feladja szubjektív állásfoglalását, nem áll meg: nem lép be a világ láncolatába, hanem, önmagát megértve, a külvilág felkínálta lehetőségeket végiggondolva, magára talál és eljut a cselekvésig. Ám míg Goethe, világosan látva, hogy bár hőse eszméi a társadalmi mozgás szükségszerű termékei, a társadalom mégis idegen és ellenséges velük szemben, „sziget”-re telepíti hőst, kiemeli regényéből, hogy személyisége minél kedvezőbben bontakozhassék ki, Mongo Beti fiatalemberének útja egyenesen vezet a társadalmi mozgások legsűrűjébe. Mor-Zamba csak akkor tudja önmagát meghatározni, saját értékeit és identitását megtalálni, ha testvérei, népe értékeit és identitását is definiálja. Magára találásának története törvényszerűen ágyazódik hazájá, egy afrikai ország lassú, fájdalmas magára találásának széles sodrába.

Vannak emberek, akik alkatuknál, neveltetésükénél fogva reflektálnak önmagukra. De minden ember életében akad legalább egyszer olyan pillanat, amikor valami megrázó élmény – nagy veszteség, szerelem, halál, a lélekbe beleégő kudarc – nyomán mintha felhasadozna az élet felülete, nem sejtett mélységek tárulnak fel hirtelen, s az ember szembekerül a kérdéssel: ki vagyok én voltaképpen? A válasz, akár az ember, sokféle; de az ontológián kívül, az életben, mindig viszonyítá-

sokban jelentkeznek. Mert az ember valahogy úgy van megszerkesztve, hogy nem hideg absztrakciókban, hanem a másik ember arca tükrében szereti szemlélni önmagát. S a fekete ember, önmagára kérdező, a fehér lenéz, gyűlölködő, megsemmisítő pillantásával találkozik. Az öneszmélkedés első pillanataiban egy előítéllettel néz szembe, a fehér ember tudatába zárt, mozdulatlan képpel, egy fantommal. A feketének ezt a képet kell megtagadnia, széttúznia, ha igenelni akarja önmagát, hiszen a fehér emberrel szemben ő *csak* kiszolgáltatott, elnyomott, gyarmatosított és semmi más.

Beti hőse, Mor-Zamba, kétszeresen kiszolgáltatott. Ki van szolgáltatva a fehéreknek, azért, mert fekete. De ki van szolgáltatva a feketéknek is, mert talált gyermek: a falu gyanakodva nézi a náluk ragadt, apátlan-anyátlan árvát. Hiába igyekszik beilleszkedni, hiába épít házat, hiába próbál benősülni, gyökeret eresztetni, a falu nem fogadja be, mindvégig idegennek tartja. Mor-Zamba elveszti illúzióit, de magára talál: az árva, beszélni nem tudó gyermekből a falu legendáinak hőse lesz, aki győzedelmeskedik minden ármányon, megpróbáltatáson; méltóságot tanul, s ha akarja, ha nem, önvédelemből megtanulja a lázadást. Először a falu közösségével szemben. De hamarosan találkozik a fehér emberrel: katonák érkeznek a faluba, és összefogják, a városba, munkatáborba viszik a feketéket. Mor-Zamba újra elveszti nehezen megszerzett egyéniségét, nevét, arc nélküli arc a foglyok ezrei között. Kiszabadulván a városban marad, beleolvad a tömegbe, de nem kerül ki a legendából: hazája harcának egyik névtelen, ám fontos hőse lesz. Saját sorsában felismeri a közösség sorsát, s a fehér emberről, a hatalom természetéről szerzett fájdalmas tapasztalatok elvezetik a kollektív lázadásba, a felszabadításért, függetlenségért vívott harcokhoz.

Az idegen gyermek Kola-Kolában, az emberektől nyüzsgő, nyomorúság sújtotta, áttekinthetetlen afrikai városban, könny és vér árán férfivá érik, új méltóságot tanul, új tudást szerez. S a fehérek hiába ölik meg a fiú ideálját, Rubent, a legendás hírű pártvezért, az emberek emlékezetéből nem törölhetik ki, s mindig akad valaki, aki az elpusztított vezető helyére lép, a harc élére áll.

Az európai fejlődésregényben az ember, személyisége megvalósulása útján, jóllehet nem éri el a megálmodott beteljesülést és elveszti illúzióit, eljut valamiféle megbékélésig, elfogadja a felkínált jelent, mely lemondás a jövőről. Az élet, így vagy úgy, tovább folyik, még ha nélküle is, s ez a belenyugvás adja meg az európai klasszikus regények egyensúlyát. Mongo Beti könyvének nincs befejezése. Mindaz,

amit leír, csak előtörténet, bevezető. Az igazi történet odább kezdődik, mert nem a múlt zártságába átforduló jelen, az örökkévalóság atomja az igazi idő, hanem a lehetőségeket, reményt, ígéretet hordozó, végtelen jövő. A jelen csak előjátéka a jövőnek.

JOSÉ LUANDINO VIEIRA angolai író 1936-ban született Vila Nova de Ouremben (Portugália). Hároméves korától él Angolában. Részt vett a volt portugál gyarmat függetlenségéért vívott harcokban, politikai tevékenysége miatt 14 évet töltött a tarrafali börtönben. Jelenleg több fontos vezető posztot is betölt az ország kulturális életében. *Luuanda* c. elbeszéléskötetért 1965-ben megkapta a portugál írószövetség nagydíját. Elbeszéléseiben és regényeiben, amelyekben egy sajátos angolai portugál irodalmi nyelv kialakításán fáradozik, a Luandát övező nyomornegyedek és települések lakóinak életét jeleníti meg. Főbb művei: *A cidade e a Infância* (1960; A város és a gyermekkor); *Luuanda* (1964); *A vida verdadeira de Domingos Xavier* (1974; Domingos Xavier igaz élete); *Velhas estórias* (1974; Régi történetek); *No antigamente, na vida* (1974; Régen, az életben); *Nós, os do Makulusu* (1975; Mi, Makulusuból); *Vidas novas* (1976; Új életek); *Macandumba* (1978). Jelenlegi számunkban közölt elbeszéléseit a *Vidas novas* c. kötetből. választottuk (Edições 70, 1976), eredeti címkük: *O fato completo de Lucas Matesso; Dina*. @ José Luandino Vieira és Edições 70.